

Pakko lisääntyä, tavalla tai toisella

■ TIINA RAEVAARA

Markus Bennemann: *Himokas härkäsammakko ja muita eläinkunnan seksipetoja*. Suom. Heli Naski. Atena 2011.

Kustantamon sivujen mukaan muun muassa historiaa ja biologiaa opiskellut Markus Bennemann työskentelee vapaana toimittajana. Hänen harrastuksiaan ovat sukeltaminen ja luontokuvaus. Bennemann ei siis ole tutkija, vaan ennen kaikkea tieteen popularisoija. Häneltä on aiemmin suomennettu tietokirja *Pistoolirapu ja muita eläinmurhaajia* (Atena 2010).

Tuore kirja *Himokas härkäsammakko ja muita eläinkunnan seksipetoja* jatkaa samalla linjalla kuin aiempi teos. Bennemann valitsee yhden ”paheen” kerrallaan ja tarkastelee sen hassuimpia ilmenemistä eläinkunnassa. Ensimmäisessä kirjassa hän tarkasteli eläinten tapoja tappaa, uusi teos keskittyy nimensä mukaisesti parittelutapoihin. Tällaisia teemoja voisi keksiä loputtomiin: pröystäilemättömimmistä ruokailutavoista, kummallisimmista muodonmuutoksista ja merkellisimmistä elinkierroista saisi helpostikin koostettua kirjat.

Markus Bennemannin kirjantekotavassa ei sinänsä ole vikaa. Hän on hyvä kirjoittaja, jonka tekstiä lukee mielikseen. Eri aihealueiden, kuten ”lemmentuoksujen”, ”transseksuaalien” ja ”siittiövarikaiden” alle kootut lyhyet luvut ovat jänteviä, toimivia pätkiä, joista mielenkiintoisimmat saavat nauramaan

ääneen. Tiede tarvitsee lahjakkaita kansantajuistajia.

Biologiaa aiheita voi lähestyä lukemattomista näkökulmista. Bennemann on nostanut yksittäiset lajit eräänlaiseksi kummajaiskabinetiksi, jossa eläimiä ei juuri esitellä omassa elinympäristössään tai evoluutiivisessa kehityksessään, vaan ne ovat esillä vain ja ainoastaan tarkastellun ominaisuutensa suhteen.

Himokas härkäsammakko ja muita eläinkunnan seksipetoja muistuttaa, paljolti aiheensa takia, Olivia Judsonin kirjaa *Tohtori Tattajan seksineuvoja koko luomakunnalle* (Tammi 2005), joka samalla tavoin keskittyy eläinten ällistytävien lisääntymistapojen esittelyyn. Kotimaisista kirjoista tulee mieleen Hanna Kokon ja Katja Bargumin *Kutistuva turska ja muita evoluution ihmeitä* (WSOY 2008). Se esitteli eliömaailman ihmeellisyyksiä ennen kaikkea evoluution kautta, mutta Kokon ja Bargumin tekstissä oli samanlaista sujuvuutta ja imua kuin Bennemannin kirjoissa.

Bennemann on koonnut kirjaansa valtavan määrän yksityiskohtia, ainakin minulle kirjassa riitti uutta tietoa. Hän käyttää paljon myös jo melko kuluneita esimerkkejä, mutta ehkä kokonaisuuden kannalta olisi hieman hölmöä jättää pois lukijan luultavasti jonkin verran tuntemat lisääntymisbiologian hauskuudet.

Jonkinlaista evoluutiivista tai ekologista kehystä jäin joka tapauksessa kaipaamaan. Anekdoottimaisuus on tarkoituksellista, mutta ei aina riitä. Esimerkiksi Bennemannin esittelemä kultahamsteri erakkomaisine elintapoineen paljastuu nopealla *Wikipedia*-vilkaisulla luonnossa uhanalaisek-

si. Kuinka paljon uhanalaisuuteen ovat vaikuttaneet juuri hamsterin elintavat ja niiden ristiriita vaikkapa maanviljelyksen kanssa, ei selviä kirjasta.

Biologiaa on helppo popularisoida, koska aiheet ovat ihmisläheisiä, tuttuja, monesta tarkastelukulmasta toimivia ja helposti asetettavissa kokonaisuuksiksi. Siksi tieteenalalla riittääkin kansantajuisuuden pystyviä kirjoittajia niin koti- kuin ulkomailla. Toinen Suomessa paljon popularisoitu ala on tähtitiede. Täytyy toivoa, että kansantajuistamisen kulttuuri leviäisi suurelle yleisölle vähän vieraimillekin aloille, vaikkapa kemiaan, matematiikkaan ja taloustieteisiin.

Kirjoittaja on kirjailija ja perinnöllisyystieteestä väitellyt filosofian tohtori.